

Välkommen till

Nyhetsbrev nr 11 - 2014

från Kalle Eriksson och Bjäreförlaget

Så är vi redan inne i juli,

månaden som hämtat sitt namn från bl.a. Julius Caesar. Mannen som levde åren 100-44 f.Kr. och som gjorde det väldiga romarriket till kejsardöme och som gav sig själv titeln imperator.

I våra gamla kalendrar gavs ju månaderna särskilda tilläggsbeteckningar.

Juli kallades hömånad. I Danmark kallades den ormemånad. (orm= mask.)

Tack

för alla positiva reaktioner på mina Nyhetsbrev. Jag blir rörd - och stimulerad förstås. Tack alla ni som skickar Nyhetsbreven vidare till personer som inte kommit med på min mejl-lista. (Tipsa gärna vederbörande så skickar jag direkt.)

Jag får även rapporter om att Nyhetsbrev skrivs ut och samlas i pärmar. Med tiden kan det bli en "bok" med många pusselbitar till Bilden av Bjäres historia.

"Titthål in i en svunnen tid"

I de tackbrev jag får hittar jag ibland formuleringar, som jag tycker är extra stimulerande. Som när en person skrev om mina två böcker som är uppbyggda kring den dokumentära bilden. "Dessa bilder är som titthål in i en svunnen tid".

En annan läsare, som ganska nyligen flyttat till Bjäre, formulerade sig så här efter att ha läst mina böcker:

"Det känns som att jag kommit Bjäres själ närmre.

Idrotten har smugit sig in

I mina senaste Nyhetsbrev. Orsakerna är flera. En av dessa är min medverkan i att skriva den 80-åriga historien om en av bjärehalvöns idrottsföreningar - V. Karups IF.

Föreningens historia speglar den revolutionerande förändring i levnadsvillkor, som har gällt för samhället i övrigt. Från yttersta fattigdom och enkla förhållanden till moderna bekvämligheter och utvecklad verksamhet.

Föreningens historia blir därmed en spegling av bjärebygdens historia under motsvarande tid.

Samma upplevelse av pionjärtidens enkla förhållanden och starka idealitet fick jag, när jag skrev berättelsen om "Klubbens som stupade i kriget". I den skildras hur Förslövs BK bildas av några entusiastiska ungdomar men som

redan efter några år blev nödsakade att ge upp. Ett världskrig hade brutit ut. De flesta spelarna blev inkallade.

Berättelsen finns med i boken "Strövtåg i Bjäre historia", som utkommer till hösten.

Idealiteten i centrum

Åter till V. Karups IF. En av de företeelser man lätt grips av när man studerar de gamla handlingarna är den entusiasm som präglar medlemmarnas insatser för sin förening. Entusiasmen bland pionjärerna dämpades inte av den tidens enkla förhållandena och bristen på resurser. Tvärtom. Fattigdomen blev inspirationen och drivkraften.

Idealiteten och amatörismen blomstrade.

De gamla protokollsböckerna ger oss med sina ofta lakoniska formuleringar vältaliga tidsbilder.

1939 beslutar föreningen (som då hette Ramsjöstrands IF) vid sitt årsmöte(!) att "...den som inte hjälper till med att klippa gräset på planen skall böta två kronor."

Så sent som 1955 beslutar styrelsen i klubben (som nu bytt namn till V. Karups IF) att ".spelarna skall betala 2 kr vid varje träningstillfälle.."

Att allt arbete skulle vara ideellt

betraktades som så självklart, att det inte blev föremål för formella beslut och därmed inte heller hamnade på pränt i protokollsböckerna. Exempelvis att spelarna själva fick hålla sig med vissa delar av tävlingsdräkten.

Självklart var också, att spelarna inför varje match hade till uppgift att göra planen spelklar. Till det arbetet hörde - under Ramsjö-tiden - att få bort de visitkort, som kor och grisar lämnat efter sig. När klubben 1951 fått en egen idrottsplats, blev det i stället gräsklippning som ålades spelarna före varje träningstillfälle. (Det var på handgräsklipparnas tid...!!) Med några turer runt planen med handgräsklipparen behövdes inte någon annan uppvärmning ...

Jag gläds över att det nu är annorlunda

Dagens spelare behöver inte klippa gräset eller städa planen före match. De kommer till dukat bord. Det är bra. Spelarna kan koncentrera sig på sin idrott. Utveckla sin skicklighet. Med hjälp av allt fler ideella ledare kan föreningen engagera fler barn och ungdomar i verksamheten. Idag är det ett myller av spelare i olika åldrar på idrottsplatsen praktiskt taget varje kväll. När de unga inte vistas på planen kan de hålla till i den egna klubbstugan. Den har kommit att fungera som ortens ungdomsgård.

När jag upplever friskheten

och idealiteten i småklubbsidrotten, blir jag ännu mer betänksam av den

bild jag får, när jag läser om elitfotbollen av idag. Jag läser om klubbar som går i konkurs. Om spelare som betraktas som handelsvara. De köps för att senare kunna säljas till högre belopp.

Allt fler börjar nu inse att allt inte står rätt till. Larmrapporterna om tillståndet inom elitfotbollen kommer tätt.

Själv vill jag gärna tillägga: Blanda inte ihop elitidrotten med den idrott som bedrivs i småklubbarna. Småklubbssidrotten har än så länge klarat sig - åtminstone på de flesta håll.

Välståndsklyftorna ökar

När jag gräver i vår egen historia är det framför allt en företeelse, som ständigt intar en stor roll: fattigdomen. När man använder ordet fattigdom på den tiden är innebörden delvis annorlunda än idag. Då var fattigdom en fråga om svält - ibland till döds. Total avsaknad av sjukvård för den fattige. Äldreomsorg endast till den som hade anhöriga som var villiga att ställa upp. Samhället saknade skyddsnät åt dem som behövde.

Fattigvårdsstyrelsernas protokoll är en skrämmande läsning. Några sådana exempel tar jag med i den bok som utkommer senare i år. Jag skildrar i den kommande boken en tid då en kommun i Bjäre tar steget från systemet att hålla auktion på fattighjon till att bygga ett hus för de fattiga. Ett fattighus.

Sprickor i välfärdsbygget.

Med kunskap om hur det har varit och hur utelämnade vissa människor var i det gamla fattig-Sverige, är det med sorg i hjärtat jag nu tar del av det som håller på att hända i välfärdslandet Sverige. Två stora vetenskapliga rapporter redovisar, att välståndsklyftorna har ökat dramatiskt i Sverige under senare år. Miljardärerna blir allt fler. De fattiga blir allt fler - och allt fattigare.

Därmed har expertisen kommit fram till vad vi vanliga människor kunnat se runt omkring oss i samhället under de senaste åren.

I gamla tiders fattigsamhälle

ser jag inte många uttryck för bitterhet från de fattigas sida. Inte heller uttalas hat mot de välbärgade. Det kan förstås finnas många förklaringar till detta. En kan vara, att samhällets "informationsapparat" - kyrkan och kommunen - hade itutat de fattiga, att felet var deras eget.

Dessutom: När de svältande till sist inte såg någon annan utväg för att överleva, kände de sig tvingade att ge sig ut på vägarna. Tigga. Det innebar inte bara förnedring. Det gjorde dem i många kommuner till brottslingar. Tiggeri var på sina håll förbjudet.

I det sammanhanget dyker Ernst Wigforss upp i mina tankar.

En gång sa han till mig det som han också framfört i såväl tal som i skrift: Fattigdomen var lättare att fördrå i ett samhälle där alla var fattiga.. Ernst Wigforss budskap var, att ett samhälle där klyftorna växer alltför mycket, är ett farligt samhälle. De förtryckta, som ser hur vissa kan berika sig på tvivelaktiga sätt, kommer inte att som förr, finna sig i att vara förtryckta. De kommer att protestera allt mera högljutt. Till slut kan våld bli den enda utväg de ser.

Jag hade förmånen

att föra långa samtal med Ernst Wigforss. Det skedde under bilfärder från hans hem i Stora Hult till Malmö, där vi skulle delta i samma kongress. Eftersom jag bodde så nära Wigforss fick jag uppdraget att skjutsa honom till och från Malmö. Samtalen under dessa bilfärder var en upplevelse. Wigforss talade och argumenterade med samma glöd och samma engagemang som om han talat till en stor publik. För mig blev det som föreläsningar på högskolenivå. Fantastiskt. Tiden i bilen gick fort. Alltför fort hade vi kommit fram till Malmö och Amiralen. Någon gång kunde våra bilsamtal fortsätta efter det att vi kommit tillbaka till Stora Hult. Wigforss bjöd in. Jag kunde uppleva hans hus inifrån. Rummen med alla väggar klädda med bokhyllor och alla bokhyllor välfyllda med böcker.

När medborgarrätt heter pengar.

Medan tankebanorna är inne på samhällsfrågor dyker ett annat spår upp. Under senare tid har vi kunnat ta del av en rad märkligheter som tycks få lov att ske i vårt samhälle. Som att privata aktörer åker land och rike runt för att tjäna pengar på att lära kommuner, hur de skall kunna undvika att ge stöd till personer med funktionsnedsättning. LSS, Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade trädde i kraft 1994. Det är en rättighetslag som innebär, att ekonomiska överväganden inte får ligga till grund för besluten. När larmen kom om kommunerna och deras anlitanade av konsulter, som skall lära kommunerna att slingra sig fria från sina skyldigheter, fick vi en reaktion från allmänheten. Naturligtvis. Företeelsen var ju avskyvärd. Budskapet dessutom i strid mot lagen. Men: Ganska snart blev det som vanligt i sådana sammanhang: Såväl media som allmänheten fick nya frågor att ta itu med. LSS-frågorna hamnade i skymundan - igen.

Mina förslag om satsning på cykelvägar och vandringsleder

har väckt genklang hos läsarna. Det gläder mig. Blir rösterna tillräckligt många och upprepas tillräckligt ofta, kan det kanske ge resultat. Så småningom. Inte minst mot bakgrund av de märkliga indragningar av busslinjer som genomförts och som planeras. Jag upprepar vad jag framfört i tidigare

Nyhetsbrev: Båstads kommun - en halvö med många små samhällen - har speciella behov när det gäller kollektivtrafiken. Det tycks man inte ha upptäckt i Region Skåne. Nu lär det vara så, att busslinjen mellan Förslöv och Ängelholm skall dras in efter det att tunneln genom Åsen skapat förändringar i tågtidtabellerna... Orsak: det finns då järnvägsförbindelse mellan dessa orter!! Förslaget har upprört många. Jag ser i bladet att (s) i såväl Båstad som Ängelholm protesterar. En av mina läsare, som bor på den yttre delen av halvön och har behov av att pendla till Valhall, dvs Barkåkra, menar att för att ta sig till Valhall måste han först ta bussen till Förslöv, byta till tåg till Ängelholm för att därifrån ta bussen till Valhall!!! Är det verkligen så illa?? Mina läsare kan förmodligen reda ut begreppen på något sätt. De som komponerat förslaget till busstidtabell må gärna också höra av sig.

Till en kommuns kvaliteter

hör också de rent estetiska värdena. Ofta blir de underskattade. Infarten till ett samhälle - exempelvis - har betydelse när man kommer som förstagångsbesökare. Infarten avslöjar "tänket" hos de ledande inom kommunen.

Ett exempel: Jag återkommer då till den person som jag citerat i tidigare Nyhetsbrev. Efter ca 10 år i utlandet har han nu återvänt till sin hembygd - Båstad.

Han blev förskräckt när han såg vad som hänt längs infarten till Båstad från öster, dvs från Ö.Karup-hållet.

- Vad har ni gjort med denna miljö?!?. Här hade ni ju av naturen blivit bjudna på en sällsynt vacker inramning till infarten. Som följeslagare vid färden in mot Båstad hade man Hallandsås. Åsen i nya kläder för varje årstid. Alltid vacker. Alltid spännande. Nu: väldiga lådor placerade mellan vägen och åsen. "Legoklossar för dinosaurier".

Min återvändande bekantning undrar:

"Vad gjorde kommunens skönhetsråd när dessa beslut togs?"

Jag hade inget bra svar tillreds. Kanske kan någon läsare ge mig råd.

Fartyg byggdes på bjärestrand

På den strand där jag ofta förlägger mina kustvandringar, byggdes det fartyg på 1800-talet. Det gäller Ingelstorps strand, nära den lilla hamnen Norrebro. Här byggdes bl.a. tvåmastade skonare upp till 200 ton. Några av de fartyg som byggdes på detta enkla "skeppssvarv" gjorde resor även ute på de stora haven. Några till Kina!!

1848 byggdes det sista skeppet på denna strand. Det var en skonert som döptes till Hindia.

Spåren efter fartygsbyggarepoken på Ingelstorps strand kan vi fortfarande ana. En bit ut i vattnet kan vi se de s.k ringastenarna. I dessa stenar var stora öglor/ringar fastborrade. Därav namnet. Vid sjösättningen drogs

fartyget ut i vattnet på rullar med hjälp av rep som var fästade i ringarna på stenarna. När fartyget nu låg förtöjt ute i vattnet kunde riggningen påbörjas.

Hembygdsforskaren och författaren Patrik Haller, bördig från byn Hallavara, har i sin bok om Bjäre skänkt oss en målande skildring av den aktivitet som rådde på stranden under dessa år med fartygsbyggen.

Segelsjöfarten blev en totalt dominerande faktor i Bjäre under 1800-talet. Det innebar bl.a. att det tidigare - av geografiska skäl - isolerade Bjäre öppnade en dörr mot omvärlden.

Om detta kommer jag att fördjupa mig i den bok som kommer senare i år.

Här känns historien nära.

Mina kustvandringar har ofta just denna skeppsvarvs-plats som startpunkt. Under den fortsatta vandringen kan jag uppleva de historiska vingslagen gång på gång. Som när jag passerar Gröthögarna. Ett antal gravrösen, byggda av den klappersten som det finns så gott om längs denna strand. Gröthögarna uppfördes under bronsåldern - sannolikt under lång tid. Här har sålunda funnits en bofast befolkning som måste ha levt på framför allt fiske. Att odla denna jord är helt omöjligt.

Det känns närmast högtidligt att stå här och blicka ut över havet och stranden. Samma syn hade bronsålderns bjärebor framför sig. Enligt texten på en informationstavla vid högarna har ingen förändring av landskapet skett sedan dess. Havsnivån var då ungefär densamma som nu. Klapperstensfälten har inte genomgått någon större förändring.

Att stå här och filosofera får tidevarven att krympa. Bronsåldern och den tidens bjärebor känns nära.

Åsa har gjort sitt.

Minns du Åsa? Den väldiga tunnelborrmaskinen som tog över när alla andra "verktyg" hade misslyckats i sina försök att ta sig igenom den motsträviga Åsen. Nu har Åsa jobbat färdigt. Redan 4 september 2013 kunde hon triumferande bryta sig igenom för sista gången. Sedan har arbetet pågått med att montera ner och föra ut den 3 200 ton tunga damen ur tunnelmörkret. Ut till solljuset. Sedan har allt det övriga arbetet i tunnlarna kunnat pågå. Ledningsdragningar, utläggande av räls. Färdigställande av tvärtunnlar mm mm.

I slutet av 2015 skall allt vara klart.

Invigningståget skall rulla. Då får vi uppleva ännu en milstolpe i vår lokala järnvägshistoria. Det har då gått 130 år sedan banan ÖVER åsen invigdes med pompa och ståt.

Dessa 130 år är fyllda av intressanta företeelser. Min ambition är att samla allt detta intressanta i en kommande bok. Den skall förhoppningsvis kunna utges samtidigt som tunnlarna invigs.

Fiskare i Torekov behövde förfriskningar.

Numera kan vi ofta läsa om näringsställen som anhåller om utsträckt tid för utskänkning av alkoholhaltiga drycker. Samhället har fått rollen att trycka på bromsen.

Här är en notis från Torekov under början av 1900-talet med en annorlunda form.

De kommunala myndigheterna i Torekov hade fått in en ansökan om att få börja servera alkohol redan från kl 6 på morgonen. Motivet till framställningen, som kom från restauratören J. Karlsson, var, att "fiskarna ger sig till sjöss tidigt på morgonen och kommer hem sent på kvällen och har därför inte möjligheter att få några förfriskningar."

Hur gick i kommunalnämnden?

Nämnden tillstyrkte. Dock med en ändring. Utskänkningen skulle få ske redan från kl. 5 på morgonen!!

Jag har inte lyckats få fram någon förklaring till nämndens beslut om ytterligare utsträckt tid. Satt det månne fiskare i kommunalnämnden?? Eftersom flera av mina läsare är bosatta i Torekov och kan Torekavs historia, räknar jag med att min kunskapslucka kommer att fyllas igen. I så fall rapporterar jag i kommande Nyhetsbrev.

Fiskeflottan i Torekov bestod vid den tiden av ca 30 båtar. Var och en av dessa hade en besättning på ca 5-6 man - allt enligt handlingar från den tiden.

"Vin nyttigt för kommunen"

Vi kan stanna kvar i Torekov och få ytterligare bevis för kommunens positiva inställning när det gällde utskänkning. Den här gången får vi gå tillbaka till 1866. I en skrivelse anhåller G. Kallenberg och J.J. Ekman om att i sina handelsbodas få tillstånd att sälja vin "i mindre kvantiteter". Mindre kvantiteter innebar 10 liter till avhämtning!

Kommunalnämnden tillstyrkte. Ärendet gick vidare till kommunalstämman. Även här blev det ja. Kommunalstämman angav även skälet för sitt positiva beslut: Det var "för kommunen nyttigt"!

Bokrean fortsätter

Flera läsare har passat på att komplettera sitt boklager efter att jag i förra Nyhetsbrevet utlyste en specialrea för Nyhetsbrevets läsare. Fortfarande ligger det enstaka ex. kvar i lagret. De skall bort och lämna plats för min nya bok. Därför fortsätter rean ytterligare några dagar:

Titel	Ord. Pris	Reapris
· Så blev Båstad tennis.	225	100
· Bilder av ett sekel i Bjäre	330	150

- Vår bjärehistoria i bild 350 150
- Bjärebor berättar om Bjäre 290 150

PS

I samma veva som detta brev avslutas, har jag gjort ett besök i Helsingborgs nya Idrottsmuseum. Vilka lokaler! Vilken idrottshistorisk skatt i dessa lokaler!!

Jag var där för att hålla ett föredrag innehållande dels HIF-minnen och dels tankar om vårt ansvar att ta vara på vår idrottshistoria. Helsingborgs Idrottsmuseum är ett föredöme. Jag får återkomma om detta i ett kommande Nyhetsbrev. Detta brev har redan blivit alltför långt.

Som vanligt

Avslutar som jag brukar:

Om du i fortsättningen inte vill ha mina Nyhetsbrev - skriv en rad om det i ett mejl.

Kalle Eriksson
Bjäreförlaget
Hallavaravägen 102
269 91 Båstad
kalle@bjarenet.com
Tel. 0431-365332